

Krótki opis projektu *Ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty i niektórych innych ustaw*

I. Dotowana i powszechna edukacja przedszkolna – dalszy wzrost liczby miejsc w przedszkolach

W ostatnich latach nastąpił ogromny wzrost liczby dzieci objętych edukacją przedszkolną (o 250 tysięcy więcej dzieci w wieku 3-5 lat od roku szkolnego 2006/2007, co oznacza wzrost aż o 20%). W celu utrzymania tej tendencji oraz dla dalszego upowszechniania edukacji przedszkolnej projektowane jest wprowadzenie mechanizmu udzielenia z budżetu państwa finansowego wsparcia gminom w realizacji zadania wychowania przedszkolnego. Zakłada się objęcie dotowaniem edukacji dzieci 4-letnich i 5-letnich. Na samorząd gminy nakłada się także obowiązek przyjęcia do edukacji przedszkolnej każdego 4-latka, którego rodzice wyrażą taką wolę.

U podstaw projektowanych zmian leży również idea uelastycznienia systemu opieki nad małym dzieckiem poprzez umożliwienie rodzicom – w zależności od potrzeb – objęcia edukacją przedszkolną dziecka 2-letniego, jak również pozostawienia pod opieką „żłobkową” dzieci 3-letnich.

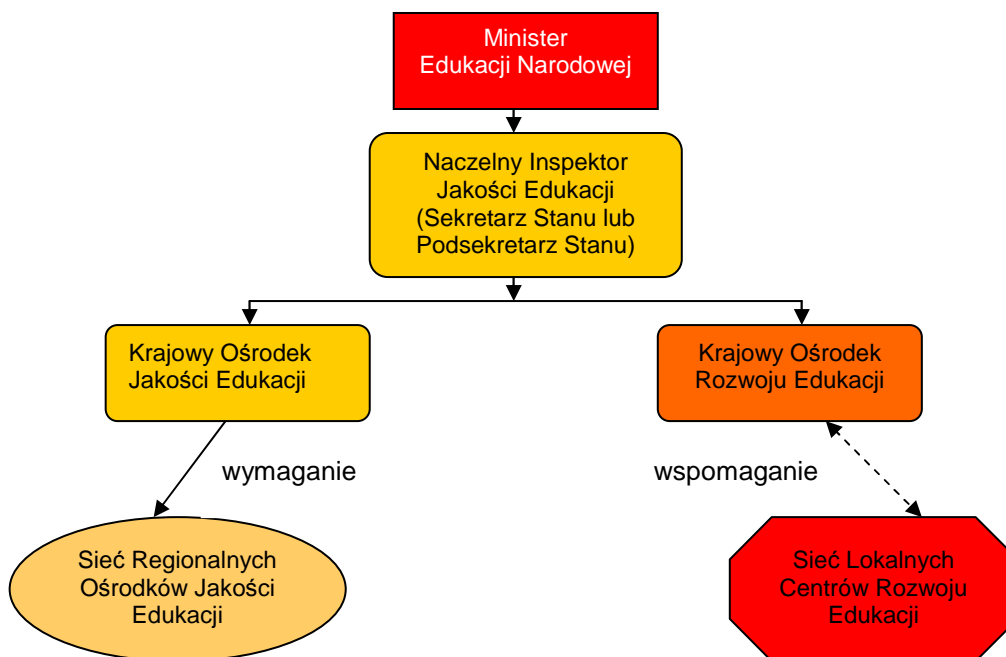
Projekt ustawy zakłada także, że jedynymi miejscami edukacji przedszkolnej będą przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego. Przepisy przejściowe pozwolą na przekształcenie oddziałów przedszkolnych funkcjonujących w szkołach podstawowych w przedszkola lub inne formy wychowania przedszkolnego. Proponowana zmiana wynika ze zgłaszanych problemów w zakresie funkcjonowania oddziałów przedszkolnych w szkołach, które są placówkami feryjnymi przy jednoczesnym nieferyjnym charakterze pracy tych oddziałów i zatrudnionych tam nauczycieli.

Proponowane daty wejścia w życie:

- prawo do edukacji przedszkolnej dla 4-latków – od września 2014 r.
- dotowanie edukacji przedszkolnej 5-latków – od 2014 r.
- dotowanie edukacji przedszkolnej 4-latków – od 2016 r.

II. Systemy oceniania jakości edukacji i kompleksowego wspomaganie szkół

Podniesienie jakości kształcenia wpisuje się w szeroko rozumiane podwyższanie jakości funkcjonowania systemu oświaty w Polsce, na który składają się między innymi system nadzoru pedagogicznego oraz system egzaminów zewnętrznych.

Celem zmian w systemie oświaty w zakresie nadzoru pedagogicznego oraz doskonalenia nauczycieli jest budowa nowoczesnego systemu, obejmującego z jednej strony jednoznaczne określenie wymagań (wraz z badaniem poziomu ich realizacji), z drugiej zaś oferującego szkołom powszechnie dostępne i profesjonalnie zorganizowane, kompleksowe wspomaganie w rozwoju.

Zmiana w nadzorze pedagogicznym polegać będzie na tym, że ewaluację i kontrolę zewnętrzną w szkołach i placówkach, nad którymi nadzór pedagogiczny sprawuje obecnie kurator oświaty, będą prowadzić jednostki zajmujące się badaniem jakości pracy szkół. Powstaną one na bazie obecnych zasobów kadrowych i lokalowych – centralnej i okręgowych – komisji egzaminacyjnych oraz kuratoriów oświaty.

Zadania kuratora oświaty będą nadal realizowane. Te wynikające ze sprawowania nadzoru pedagogicznego od września 2012 roku przejmą regionalne ośrodki jakości edukacji - które mieścić się będą w każdym województwie – ze stojącym na ich czele regionalnym inspektorem jakości edukacji. Pozostałe zadania będą wykonywane przez wojewodów.

Efektom funkcjonowania nowego nadzoru pedagogicznego będzie zbieranie, w jednolitej w całym kraju formie, informacji o jakości pracy szkół, w tym informacji o wynikach egzaminów zewnętrznych. Będą one powszechnie dostępne dla dyrektorów placówek i rodziców. Informacje te będą także narzędziem służącym prowadzeniu polityki oświatowej na poziomie samorządu, regionu i kraju.

Proponowane zmiany w organizacji systemu oceniania jakości edukacji są wynikiem przeprowadzonych konsultacji. W dyskusji akceptowano konieczność powstania profesjonalnych instytucji, wyspecjalizowanych w ocenianiu jakości pracy szkół, połączonych z systemem egzaminów zewnętrznych. Zwrócono jednak uwagę, że sieć tych instytucji powinna być spójna z podziałem administracyjnym kraju. Ważne jest, aby regionalne ośrodki jakości edukacji były instytucjami, których zadaniem będzie - podobnie jak obecnie okręgowych

komisji egzaminacyjnych - ustalanie i udostępnianie opinii publicznej rzetelnej informacji na temat pracy szkół.

W jednej ustawie zostanie opisany zarówno nowy system oceniania jakości pracy szkół, jak i nowy system ich wspomagania. System kompleksowego wspomagania szkół w rozwoju będzie opierać się na centrach rozwoju edukacji. Zakłada się, że do 2016 roku w każdym powiecie będzie funkcjonować centrum rozwoju edukacji – powstałe z połączenia zadań poradni psychologiczno-pedagogicznej, placówki doskonalenia nauczycieli i biblioteki pedagogicznej. Centra rozwoju edukacji będą mogły być prowadzone przez wszystkie jednostki samorządu terytorialnego oraz przez organy niepubliczne. Docelowo zmieni się sposób subwencjonowania ich zadań na proporcjonalny do liczby obejmowanych opieką szkół i uczniów. Obowiązkiem szkoły będzie dokonanie wyboru centrum rozwoju edukacji (które będzie sprawować nad nią opiekę) i podpisanie z nim kontraktu określającego zarówno obszary standardowego wspomagania, jak i szczególnego wspomagania w danym roku szkolnym.

III. Zmiany dotyczące specjalnych potrzeb edukacyjnych

Główna zmiana w tym obszarze to możliwość objęcia małych dzieci wczesnym wspomaganiem rozwoju już od stwierdzenia zagrożenia niepełnosprawnością, a nie – jak dotychczas - dopiero po wykryciu niepełnosprawności. Dostrzeganie jak najwcześniej problemów rozwojowych i specjalistyczne wsparcie pozwoli eliminować bądź minimalizować występujące u dziecka zaburzenia rozwojowe.

Jest to spójne z obecną w nowej podstawie programowej ideą indywidualnego traktowania potrzeb każdego ucznia i wspomagania go w jak najlepszym rozwinięciu możliwości i zdolności, dobrym wyborze drogi dalszego kształcenia i zawodu. Taka pomoc powinna być udzielana w każdej szkole i placówce w sposób odpowiedni do potrzeb każdego ucznia. Projektowane rozwiązania są kontynuacją rozpoczętych już działań zmierzających do powstania spójnego modelu kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Według tego modelu nauczyciele dostosowują działania edukacyjno-terapeutyczne do potrzeb edukacyjnych i rozwojowych oraz możliwości psychofizycznych każdego ucznia.

Wprowadzona zostaje również definicja kształcenia na odległość. Jest to zmiana, która wpłynie na możliwości edukacyjne dzieci przewlekle chorych, przebywających za granicą, wybitnie zdolnych; może ona także być pomocna w kształceniu ustawicznym dorosłych.

IV. Zarządzanie edukacją w warunkach niżu demograficznego – narzędzia ratujące szkoły przed likwidacją

W obliczu postępującego niżu demograficznego samorządy podejmują dramatyczne dla lokalnej społeczności decyzje o likwidacji szkół i przenoszeniu ich uczniów do innych placówek. Zmiana w ustawie, wprowadzająca możliwość grupowania placówek, da samorządom możliwość dalszego nauczania dzieci w dotychczasowych budynkach szkół i przedszkoli, które – już jako grupa – będą wspólnie zarządzane oraz będą miały wspólną kadrę pedagogiczną i wspólnych specjalistów. Ułatwi to organizowanie uczniom pomocy psychologiczno-

pedagogicznej, doradztwa edukacyjno-zawodowego, a także zapewni pełne etaty nauczycielom, którzy obecnie są zmuszani do pracy na części etatów w kilku szkołach.

Możliwość grupowania – w celu wspólnego zarządzania i wzbogacenia dotychczasowej oferty placówek – dotyczy prawie wszystkich jednostek obecnie występujących w systemie oświaty. W niekorzystnych warunkach demograficznych i geograficznych na bazie dotychczasowej, często rozdrobnionej sieci szkół, będzie można tworzyć większe i silniejsze jednostki systemu oświaty. Takie grupowanie w silniejsze organizmy, o bardziej rozbudowanej ofercie, dotyczyć może:

- placówek edukacji przedszkolnej i podstawowej,
- placówek kształcenia ogólnego na poziomie gimnazjalnym i licealnym,
- placówek prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne,
- placówek zajmujących się szeroko pojętym wspomaganiami szkół w rozwoju (poradnie psychologiczno-pedagogiczne, placówki doskonalenia nauczycieli, biblioteki pedagogiczne).

Nowe, większe organizmy systemu edukacji, o bardziej kompleksowych zadaniach, będą gospodarowały zasobami kadrowymi i majątkiem w sposób jak najbardziej zgodny z potrzebami i celami rozwoju lokalnej społeczności na danym terenie.

W nowelizacji ustawy wprowadza się również zmianę, która uniemożliwi samorządom terytorialnym istniejącą obecnie możliwość swobodnego przekazywania szkół dowolnie wybranym podmiotom, w tym osobom fizycznym. Przekazywanie szkół do prowadzenia będzie możliwe wyłącznie organizacjom działającym w sferze pożytku publicznego, na podstawie precyzyjnie zdefiniowanych procedur konkursowych. Ograniczy to możliwość postępowania uznaniowego i rozszerzy możliwości budowania społeczeństwa obywatelskiego, tak aby osoby tworzące organizacje o celach pożytku publicznego, w tym oświatowych, mogły podejmować się takiego zadania.

V. Nowoczesne kształcenie zawodowe i ustawiczne – reagujące na potrzeby rynku pracy

Nowocześniejsze zarządzanie kształceniem zawodowym i ustawicznym to ściślejsze jego powiązanie ze środowiskiem pracodawców i potrzebami rynku pracy.

Zmodyfikowana klasyfikacja zawodów, uwzględniająca podział zawodów na kwalifikacje i oddzielne potwierdzanie każdej z nich, umożliwi szybsze reagowanie na dynamiczne zmiany na rynku pracy.

Szkoły prowadzące kształcenie zawodowe będą mogły prowadzić objęte subwencjonowaniem kursy przygotowujące do potwierdzania kwalifikacji zawodowych oraz być grupowane w centra kształcenia zawodowego i ustawicznego.

Dofinansowywanie niepublicznej oferty kształcenia zawodowego dorosłych - w tym kursów kwalifikacyjnych i szkół policealnych – będzie uzależnione

od pozytywnego wyniku egzaminu zawodowego. Zmiana ta pozwoli na efektywniejsze finansowanie tego zadania.

Ważnym elementem budowania systemu kształcenia zawodowego stanie się samorząd województwa, którego nowym zadaniem oświatowym będzie prowadzenie – w utworzonych wojewódzkich centrach informacji edukacyjno-zawodowej – publicznej bazy informacji o ofercie edukacyjnej regionu oraz wspomaganie rozwoju szkolnictwa zawodowego i nauczycieli zawodu.

VI. Zmiany w obszarze oświaty polskiej za granicą

Przewiduje się stworzenie możliwości zakładania za granicą niepublicznych polskich szkół uzupełniających i ośrodków polskiej edukacji. Jest to odpowiedź na postulaty zgłaszane przez środowiska Polaków coraz liczniej przebywających obecnie za granicą – szczególnie w krajach Unii Europejskiej – i organizujących tam polską edukację swoim dzieciom. Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą będzie prowadził ich rejestr oraz sprawował nad nimi nadzór pedagogiczny.

W celu kształcenia dzieci obywateli polskich przebywających za granicą Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą będzie także, w imieniu Ministra Edukacji Narodowej, upoważniony do zakładania i prowadzenia:

- a) polskich szkół uzupełniających przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych,
- b) szkół na terenie kraju prowadzących kształcenie na odległość,
- c) ośrodków polskiej edukacji.

Ośrodki polskiej edukacji będą placówkami metodycznymi, mającymi siedzibę za granicą, które będą prowadziły wsparcie metodyczne dla nauczycieli polskich szkół uzupełniających, oraz nauczycieli uczących języka polskiego i innych przedmiotów w języku polskim przez zarejestrowane za granicą organizacje społeczne oraz w szkołach zagranicznych systemów oświaty. Mają też one gromadzić i udostępniać nauczycielom zasoby dydaktyczne, działając na rzecz promocji języka polskiego.